

РАЗМОЎНІКІ ЯК СПАСАБ ВЫВУЧЭННЯ ЗАМЕЖНЫХ МОЎ

Глушко Г.Ю.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Дапіра Т.П. – выкладчык

Раскрываецца паняцце размоўніка. Разглядаецца магчымасць выкарыстання размоўніка як дадатковага дапаможніка для вывучэння моў. Прыведзены парадкі правільнай работы з размоўнікамі для таго, каб атрымаць найбольшую карысць.

На сённяшні дзень чалавек не стварыў яшчэ тое лексікаграфічнае выданне, якое было б універсальным для навучання розным мовам. Кожны новы час прыносіць у гэты працэс свае ідэі, метады і тэхналогіі. Шматлікія рэсурсы і матэрыялы для вывучэння моў дазваляюць зацікаўленым выбраць дапаможнікі па ўласных запатрабаваннях і інтарэсах.

Размоўнік — гэта зборнік найбольш ужывальных фраз, выразаў і слоў, які дапамагае вывучаць мову хутка і эфектыўна. Ён з'яўляецца папулярным інструментам у працэсе вывучэння замежнай і роднай моў і часта выкарыстоўваецца менавіта пры самаадукацыі.

Папярэднікамі размоўнікаў у старажытнасці былі глосы — рукапісныя тлумачэнні іншамоўных тэрмінаў, якія з'явіліся ў XI-XIII стагоддзях. Падобныя слоўнікі давалі апісанне чужой гутарковай гаворкі, утрымлівалі запісы дыялогаў, пераклад тэматычных груп слоў, неабходных для зносін [1].

Існуе мноства розных відаў размоўнікаў, напрыклад, размоўнікі для турызму, дзелавыя размоўнікі, кожны з якіх мае свае асаблівасці і накіраванасць, і таму неабходна выбіраць дапаможнік, які адпавядае канкрэтным патрэбам і мэтам карыстальніка.

Для паляпшэння эфектыўнасці выкарыстання размоўніка ў вывучэнні моў існуюць розныя стратэгіі і падыходы. Адным з іх з'яўляецца вывучэнне матэрыялаў размоўніка па тэматычных блоках, напрыклад, паездка за мяжу, паход у рэстаран, дзелавыя перамовы. Гэта дазваляе карыстальніку засяродзіцца на канкрэтнай сітуацыі камунікацыі і вывучыць неабходныя выразы і фразы, якія могуць спатрэбіцца ў гэтым кантэксце. Іншай стратэгіяй з'яўляецца практыка з носьбітамі мовы. У гэтым выпадку размоўнік можа выкарыстоўвацца як падрыхтоўка да размовы, каб навучэнец адчуваў сябе больш упэўнена і быў гатовы да зносін. У працэсе зносін з носьбітам мовы асоба можа правяраць і паляпшаць свае веды і ўменні, а таксама папаўняць слоўнікавы запас і паляпшаць вымаўленне. Акрамя таго, існуюць інтэрнэт-рэсурсы, якія прадастаўляюць доступ да разнастайных размоўнікаў на розных замежных мовах. Некаторыя з іх забяспечваюць нават гукавое суправаджэнне, такім чынам дазваляючы адразу слухаць правільнае вымаўленне фраз і слоў. Гэта робіць узаемадзеянне з размоўнікам больш інтэрактыўным і дапамагае лепш разумець кантэкст і правільна выкарыстоўваць выразы і фразы.

Для таго, каб атрымаць найбольшую карысць ад работы з размоўнікам, лепш за ўсё знайсці кнігу, у якой змяшчаюцца наступныя элементы:

1. Кароткія, зразумелыя фразы. Лепш за ўсё, калі яны будуць складацца з 5-7 слоў, не больш. Так прасцей запомніць.

2. Тэматычныя блокі. Напрыклад, паездка за мяжу, падарожжа на машыне, паход у рэстаран і інш. Гэта дапаможа вывучыць неабходныя фразы і выразы, якія могуць спатрэбіцца ў пэўнай сітуацыі.

3. Транскрипцыя на роднай мове. Яна не будзе вельмі дакладнай і дазволіць толькі прыблізна зразумець, як правільна чытаюцца словы. Варта адзначыць, што ніводная існуючая транскрыпцыя не адлюстроўвае 100% правільнага вымаўлення. Навучыцца правільна гаварыць можа дапамагчы толькі гук.

4. Тэматычны слоўнік. Ён можа быць зусім невялікім — 300-500 слоў цалкам дастаткова. У такім слоўніку будуць, хутчэй за ўсё, самыя важныя словы мовы, якія часта ўжываюцца ў размове.

5. Краіназнаўчая інфармацыя. Яна неабавязковая, але вельмі карысная, паколькі ўносіць разнастайнасць у працэс навучання і дазваляе пазнаёміцца з культурай і звычаямі краіны, якая вас цікавіць.

6. У ідэале да кнігі павінен прыкладацца аўдыядыск з запісам фраз размоўніка і слоў тэматычнага слоўніка. Такі запіс паслужыць для засваення незнаёмых гукаў і адпрацоўкі правільнай інтанацыі [2, с. 39].

Асноўныя дзеянні па працы з размоўнікам такія ж, як і з любым іншым навучальным дапаможнікам:

1. Вывучаць новыя словы, выкарыстоўваючы шэраг мнематэхнічных прыёмаў. Перыядычна паўтараць новую лексіку.

2. Праслухоўваць аўдыязапіс, калі ён прысутнічае. Такое практыкаванне будзе карысным для паўтарэння вывучанага матэрыялу.

3. Паўтараць словы за дыктарам. Гэта дазваляе адпрацаваць правільную інтанацыю і вымаўленне. Спрыяе лепшаму запамінанню слоў.

4. Паўтараць словы непасрэдна па размоўніку (прынцып табліцы). Звычайна словы ў размоўніках прыведзены ў 3-х калонках: зыходнае слова, пераклад, транскрыпцыя. Не глядзячы ў адну з калонак, вы можаце вар'іраваць мэты паўтарэння — успамінаць пераклад з роднай мовы на замежную ці наадварот.

Максімальную карысць ад працы з размоўнікамі магчыма атрымаць у падарожжы, таму што размоўнікі — гэта звычайна невялікае кампактнае выданне, якое зручна браць з сабой у любую паездку, на экскурсію ці проста шпацыр па горадзе. На поўнае яго засваенне вы выдаткуеце зусім няшмат часу, у любым выпадку двух тыдняў вам будзе дастаткова, каб запомніць самыя важныя словы і фразы. Менавіта ў замежжы магчыма адчуць максімальнае паглыбленне ў новае моўнае асяроддзе, якое ўзмацняе імкненне да заняткаў і стымулюе памяць і самаразвіццё.

Трэба адзначыць, што, напрыклад, для людзей з інваліднасцю магчымасць расказаць пра свае патрэбы або растлумачыць свой стан часцяком з'яўляецца жыццёва важнай неабходнасцю. "Электрычная інвалідная каляска" па-англійску будзе electric wheelchair. "Сабака-правадыр/павадыр» — guide / service dog. "Пандус" — ramp. Пытанне пра безбар'ерны душ у гатэлі гучыць так: "Is there a roll-in shower?". Гэтыя словы і пытанні — з першага ў свеце размоўніка для турыстаў з асаблівымі патрэбамі — Accessible Travel Phrasebook, апублікаванага вядомым выдавецтвам даведнікаў, кампаніяй Lonely Planet. У складанні размоўніка прынялі ўдзел перакладчыкі-валанцёры. Усяго ў кнізе змяшчаюцца папулярныя фразы, пытанні і словы на 35 мовах, ад арабскай да кітайскай, якія дапамогуць падарожніку з асаблівымі патрэбамі наладзіць кантакт з жыхарамі іншых краін. Размоўнік ўключае ў сябе 100 слоў і фраз, прывесчаных даступнаму турызму. Дапаможнік просты ў выкарыстанні, бо змяшчае парады па вымаўленні, лексіку па шматлікіх тэмах, пачынаючы ад гатэляў і заканчваючы транспартам [3].

Варта адзначыць, што эфектыўнасць выкарыстання размоўнікаў у навучанні замежных моў залежыць ад індывідуальных асаблівасцей навучэнца, яго ўзроўню матывацыі і метадаў навучання. Напрыклад, размоўнік можа быць не эфектыўны для людзей, якія маюць слабую памяць ці не здольныя запамінаць мноства фраз і выразаў. У такіх выпадках, магчыма, лепшым будзе выкарыстанне больш персаналізаванага падыходу да вывучэння мовы, напрыклад, індывідуальных заняткаў з выкладчыкам. Таму важна ўлічваць розныя фактары пры выбары метадаў навучання замежнай мове.

Неабходна ўлічваць і той факт, што размоўнік не павінен быць для асобы першым падручнікам пры вывучэнні замежных моў. Без ведаў базавых элементаў граматыкі завучванне сказаў ператворыцца толькі ў механічны працэс. Трэба свядома разумець, чаму фразы і сказы будуцца менавіта такім чынам на канкрэтнай мове.

Выкарыстанне размоўніка ў вывучэнні замежных моў мае шмат пераваг і можа значна палегчыць працэс зносінаў. Аднак яго прымяненне павінна быць збалансавана з выкарыстаннем іншых метадаў навучання і патрабуе дысцыпліны і руплівай працы з боку навучэнца. Правільнае выкарыстанне размоўніка у спалучэнні з іншымі метадамі можа дапамагчы асобе дасягнуць высокага ўзроўню валодання замежнай мовай.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Мой карманні разгаворнік [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://school-science.ru/5/3/34772> – Дата доступу: 09.04.2023.

2. Таранов, А.М. Иностранный язык. Как эффективно использовать современные технологии в изучении иностранных языков. Специальное издание для изучающих белорусский язык / А.М. Таранов.– М.: T&P Books Publishing, 2019. – 180 с.

3. Издательство Lonely Planet опубликовало разговорник для туристов с инвалидностью [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://globe4all.net/posts/all/lonely-planet-opublikovalo-razgovornik-dlya-turistov> – Дата доступу: 09.04.2023.